

Asiatekstinkääntäjien palkkiotiedustelu 2005

Palkkiotiedustelu toteutettiin Internetissä Webropol-kyselytutkimusohjelman avulla kesäkuussa 2005. Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jäsenistössä oli tiedusteluhetkellä 1271 asiantekstinkääntäjää. Tieto palkkiotiedustelusta ja tiedusteluun vastaamisen mahdollistava henkilökohtainen Internet-osoite lähetettiin 8.6.2005 sähköpostitse niille 804 asiantekstinkääntäjälle, jotka olivat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa liittoon. Tiedusteluun vastasi määräaikaan 20.6.2005 mennessä 301 henkilöä eli 23,7 % liiton kaikista asiatekstinkääntäjistä ja 37,4 % niistä asiatekstinkääntäjistä, jotka olivat saaneet sähköpostitse tiedon tiedustelusta.

Pelkästään asiatekstinkääntäjien toimintaan keskittyvä tiedustelu on tehty aikaisemmin neljä kertaa: paperilomakepostituksena vuosilta 1995, 1997 ja 1999 sekä Internet-pohjaisena vuodelta 2002. Näihin tiedusteluihin vastasi 10-18 % liiton kaikista asiatekstinkääntäjistä. Nyt saatu vastausprosentti siis huomattavasti parempi. On kuitenkin huomattava, että tällä kerralla vastaajat ovat hyvin valikoitunut otos eivätkä edusta kaikkia asiatekstinkääntäjiä vaan ilmeisesti sähköisen informaatioteknologian kaikkein parhaiten omaksunutta ryhmää. Toisaalta voidaan ounastella, että tällä ryhmällä on keskimääräistä suurempi painoarvo nykyisillä asiatekstinkääntäjämarkkinoilla.

Vertailuna voidaan mainita, että Yhdistyneen kuningaskunnan vastaavan liiton (Institute of Translation & Interpreting) koko jäsenistölleen vuonna 2001 tekemään palkkiotiedusteluun vastasi noin 17 % jäsenistöstä.

Vastaajat kokeneita ja päätoimisia kääntäjiä

Käännös- tai kielitieteen ylemmän korkeakoulututkinnon oli suorittanut 53,9 % ja jonkin muun korkeakoulututkinnon 27,9 % vastaajista. Vastaajista 72,5 % ilmoitti päätyökseen kääntämisen, ja 62,5 % oli toiminut alalla yli kymmenen vuotta. Päätoiminen kääntäminen näyttää kymmenen viime vuoden kuluessa yleistyneen asiatekstin kääntäjien keskuudessa.

Vastaajien yleisimmin kääntämä kielisuunta oli englanti-suomi (59,9 %). On huomattavaa, että kymmenessä yleisimmässä kielisuunnassa oli kaikissa toisena kielenä suomi. Edes englanti-ruotsi ei yltänyt kymmenen kärkeen.

Veloitusperusteet

Käännöstöissä yleisimmät veloitusperusteet olivat rivien lukumäärä (68,4 % vastaajista), sivujen lukumäärä (62,8 %), sanojen lukumäärä ja tuntien lukumäärä (62,4 %). Käytännössä kääntäjät soveltavat monia erilaisia rivin ja sivun määritelmiä, mutta 60 merkkipaikan rivi ja 1560 merkkipaikan sivu näyttävät olevan tavallisimmat. Jonkin verran käytetään myös puhtaasti merkkipaikkojen lukumäärää. Sanojen lukumäärään perustuva veloitus on melko yleistä länsieurooppalaisissa kielissä, myös ruotsissa. Näiden kielten kääntäjistä lähes puolet tarjosi sanaveloitusta, useimmiten tosin muiden veloitusperusteiden ohella. Japanin kielessä kääntäjät veloittavat merkkien lukumäärän mukaan.

Kielentarkistamisesta, editoinnista ja muusta tekstin muokkaamisesta kääntäjät laskuttivat joko tuntien mukaan (53,8 %) ja/tai sivumäärän mukaan (20,6 %).

Erillisistä veloituksista ja lisistä palkkiotiedustelussa selvitettiin mm. korotuksia työn vaikeuden, hankaluuden tai kiireellisyyden perusteella tai useassa mediassa julkaisemisen johdosta. Samoin kysyttiin toimeksiantokohtaista vähimmäisveloitusta, virallisen kääntäjän vahvistuspalkkiota, taitto- ja konvertointipalkkiota sekä alennuksia.

Palkkiotiedusteluun vastanneiden joukossa oli kymmenisen kuukausipalkkaista asiatekstinkääntäjää, joihin tiedustelun veloitusperuste- ja palkkiotasovaihtoehdot eivät soveltuneet.

Palkkiotaso

Vastaajien tuli ilmoittaa hinnat **ilman arvonlisäveroa**, joten kaikki seuraavassa mainitut euromäärät ovat arvonlisäverottomia. Sen sijaan tuloksista ei selviä, laskevatko kääntäjät merkkien, sanojen, rivien tai sivujen lukumäärän lähtö- vai kohdetekstistä.

Sanahinnat

Erityisesti sanahintojen analysointia vaikeuttaa se, että tiedustelussa ei määritelty, tarkoitetaanko lähtö- vai kohdetekstin sanan hintaa. Todennäköisesti sanat lasketaan useimmiten lähtötekstistä, mutta varma tästä ei voi olla. Lisäksi tarjottu hinta-asteikko ei ulottunut tarpeeksi alas, sillä useassa kielisuunnassa yli puolet vastauksista kertyi alle 0,15 euron luokkaan.

Kaikkiaan yhdeksässä kielisuunnassa useampi kuin kymmenen vastaajaa kussakin ilmoitti käyttävänsä sanaveloitusta. Kielisuunnissa englanti-suomi, ranska-suomi, ruotsi-suomi ja saksa-suomi sanaveloituksen yleisin hintaluokka oli alle 0,15 euroa. Suunnissa suomi-englanti, suomi-ruotsi ja suomi-saksa yleisin hintaluokka oli 0,15-0,20 euroa. Suunnissa tanska-suomi ja suomi-venäjä hintaluokat alle 0,15 euroa ja 0,15-0,20 euroa olivat keskenään yhtä yleisiä.

Rivihinnat

Muunlaisia rivejä laskutuksessaan käyttäviä kääntäjiä pyydettiin vastauksissaan muuntamaan hintansa 60 merkkipaikan riviä vastaaviksi. Kääntäjän yleisimmin veloittama hinta 60 merkkipaikan rivistä vaihteli alle 1,50 eurosta yli 3,40 euroon. Yleisimpien rivihintojen mediaani (eli hinta, jonka ala- ja yläpuolella oli yhtä monta hintailmoitusta) oli luokassa 1,90-1,99 euroa. Palkkiotaso on ehkä hieman noussut kahdeksan viime vuoden aikana, sillä rivihintoja oli sekä vuonna 1997 että vuonna 1999 eniten luokassa 1,68-1,83 euroa, ja vuonna 2002 yleisimpien rivihintojen keskiarvo oli 1,91 euroa.

Päätoimisuus ja kokemus heijastuvat selvästi palkkiotasoon. Päätoimisten kääntäjien rivihintojen mediaani oli 1,90-1,99 euroa (sivutoimisilla 1,80-1,89 euroa) ja yli 25 vuotta alalla toimineiden kääntäjien 2,00-2,19 euroa (alle viisi vuotta toimineilla 1,60-1,69 euroa).

Myös kieliparilla on suuri vaikutus. Esimerkiksi suomi-espanja-käännöksiä tarjoavien kääntäjien yleisimpien rivihintojen mediaani oli 2,20-2,39 euroa, kun vastaava luku suomi--venäjä-käännöksiä tarjoavien keskuudessa oli 1,80-1,99 euroa.

Sivuhinnat

Muunlaisia sivuja laskutuksessaan käyttäviä kääntäjiä pyydettiin vastauksissaan muuntamaan hintansa 1560 merkkipaikan sivua vastaaviksi. Kääntäjän yleisimmin veloittama hinta 1560 merkkipaikan sivusta vaihteli alle 36 eurosta yli 84 euroon. Yleisimpien sivuhintojen mediaani (eli hinta, jonka ala- ja yläpuolella oli yhtä monta hintailmoitusta) oli luokassa 48,00-51,99 euroa. Rivihintojen tavoin myös sivuhinnat lienevät aavistuksen verran nousseet viime vuosina: sivuhintoja oli vuonna 1997 eniten luokassa 30,27-45,24 euroa ja vuonna 1999 eniten luokassa 40,37-55,33 euroa.

Tuntihinnat

Aikaveloitteisissa käännöksissä ja kielentarkastuksissa kääntäjän yleisimmin veloittama tuntihinta vaihteli alle 40 eurosta yli 60 euroon. Todennäköisesti kokonaisvaihtelu on vieläkin suurempi, sillä annetun asteikon ääripäihin (eli alle 35 euroon ja yli 60 euroon) sijoittui suuri määrä vastauksia. Yleisimpien tuntihintojen mediaani (eli hinta, jonka ala- ja yläpuolella oli yhtä monta

hintailmoitusta) oli luokassa 40,00-44,99 euroa. Vertailua aikaisempiin vuosiin vaikeuttaa eri vuosina käytetty erilainen asteikko, mutta tuntihinnat näyttävät nousseen jonkin verran. Tuntihintoja oli vuonna 1995 eniten luokassa 33,6441,88 euroa, vuonna 1997 yhtä paljon luokassa 25,40-33,64 ja luokassa 33,81-42,05 euroa ja vuonna 1999 eniten luokassa 33,81-42,05 euroa.

Edellä mainitussa brittiläisessä kyselyssä vuonna 2001 freelancekääntäjät veloittivat tekstintarkistamisesta keskimäärin 26,90 punttaa (vuoden 2001 valuuttakurssin mukaan noin 44 euroa) tunnilta ilman arvonlisäveroa. Tämä arvonlisäveroton hinta on käytännössä sama kuin asiakkaalta laskutettu hinta, sillä Yhdistyneessä kuningaskunnassa useimmat kääntäjät eivät ole rekisteröityneet arvonlisäverovelvollisiksi (rekisteröitymisvelvollisuus alkaa vasta 58 000 punnan vuositulosta).

Erityisveloitukset

Hieman alle puolet vastaajista korotti tavanomaista palkkiotaan, jos teksti oli erityisen vaativaa tai rakenteeltaan hitaasti tai hankalasti käsiteltävää. Korotus oli yleensä alle 15 %.

Vastaajista 71,8 % sovelsi toimeksiantokohtaista vähimmäisveloitusta. Vähimmäisveloitus oli yleisimmin 30-39,99 euroa. Vuosina 1995-1999 yleisin vähimmäisveloitus sijoittui välille 16,82-33,47 euroa.

Tiedustelun kiireellisyys-, ilta-, lauantai- ja sunnuntaillisia koskevat kysymykset menivät vastaajien mielessä hieman limittäin. Varovasti arvioiden yli kolmasosa kääntäjistä ei peri mitään lisää kiireellisenä tai epämukavana työaikana tehtävästä työstä. Voi olla, että kääntäjät joustavat liikaakin - toivottavasti eivät oman terveytensä kustannuksella. Muutamat vastaajat ilmoittivat kategorisesti, etteivät tee käännöksiä normaalin työajan ulkopuolella.

Vain noin joka kahdeskymmenes kääntäjä tarjosi asiakkaille sivuntaittopalvelua tai tekstitiedoston konvertointia. Noin kaksi vastaajaa kymmenestä teki tilauksesta asiakkaalle sanaston. Näiden palvelujen tuntihinnat vaihtelivat yhtä laajasti kuin muunkin tuntityön. Voidaan päätellä, että jotkut tekevät näitä töitä paljon alle 30 eurolla tunnissa, kun taas toiset veloittavat paljon yli 50 euroa tunnissa. Apostillen noutamisesta veloitettiin ilmeisesti yleisesti paljon alle 35 euroa (kysymysasteikon alaraja), mutta myös yli 60 euron veloitus on käytössä.

Viidesosa kääntäjistä ei perinyt käännöksen virallisesta vahvistamisesta lainkaan palkkiota. Saavatko nämä kääntäjät mahdollisesti goodwillinä korvauksen siitä, että asiakas hyötyy heidän hankkimastaan pätevydestä, jää arvoitukseksi. Käännösten vahvistamispalkkiot vaihtelivat alle 5 eurosta yli 15 euroon kappaleelta. Yleisin hintaluokka oli 9-10,99 euroa.

Oikeudesta julkaista käännös Internetissä eivät kääntäjät ole juurikaan valmiita laskuttamaan asiakasta. Tämän lisäarvon asiakas saa yhdeksältä kymmenestä kääntäjistä ilmaiseksi. Kääntäjät, jotka veloittavat käännöksensä sähköisestä julkaisemisesta Internetissä, tekevät tämän yleisimmin korottamalla normaalipalkkiotaan 10-20 %.

Alennukset

Käännösmuistiohjelmien käyttö on yleistynyt kääntäjien työssä viime vuosina. Ohjelmista on hyötyä yksittäiselle kääntäjälle omassa työssään, mutta erityisen hyödyllisiä ne ovat laajojen käännöshankkeiden vetäjille, esim. freelancekääntäjiä käyttäville käännöstoimistoille. Varsinkin ulkomaiset käännöstoimistot ovat huomanneet, että käännösmuistiohjelmat säästävät kääntäjän työtä samankaltaisina toistuvissa toimeksiannoissa. Monet toimistot edellyttävätkin nykyisin kääntäjän alentavan palkkiotaan suhteessa toistuvan tekstin määrään. Tässä palkkiotiedustelussa pyrittiin ensimmäistä kertaa kattavasti selvittämään käännösmuistiohjelmien käyttöön liittyviä alennuksia. Valitettavasti tätä asiaa koskeva kysymys oli vaikeaselkoinen, joten kovin yksityiskohtaisia tuloksia ei saatu. Tulosten perusteella noin 25 % vastaajista käytti

käännösmuistiohjelmia työssään. Näistä noin 60 % myönsi alennusta ns. match-prosentin perusteella eli sen mukaan, miten samankaltainen teksti on käännösmuistissa jo olevan aineiston kanssa. Noin 40 % käännösmuistiohjelmien käyttäjistä ei myöntänyt alennuksia.

Kolmasosa vastaajista myönsi 10-20 % alennusta, jos kysymyksessä oli ns. raakakäännös. Sen sijaan vain harvat kääntäjät (n. kymmenesosa) antoivat asiakkaalle alennusta kääntäjän kannalta helposta käännöksestä.

Noin puolet vastaajista myönsi alennusta, jos tekstissä oli paljon toistoa. (Tämä on linjassa käännösmuistiohjelmiä käytettäessä annettujen alennusten kanssa, mutta tulos on suuremman vastaajamäärän vuoksi edustavampi.) Samoin puolet myönsi alennusta kollegoille, käännöstoimistoille ja hyvälle asiakkaille. Alennukset olivat yleisimmin alle 20 %.

Päätelmät

Nyt toteutetun kaltainen sähköposti- ja Internet-pohjainen palkkiotiedustelu saattaa tulevaisuudessa, kun jäsenistön sähköiset yhteystiedot täydentyvät liiton rekisterissä, antaa tilastollisesti edustavamman kuvan koko asiatekstinkääntäjäkunnasta. Menetelmän etuna on suuren tietomäärän kerääminen vähällä vaivalla perinteiseen postituskyselyyn verrattuna. Tekniset yksityiskohdat, tiedustelun sisältö ja tulosten analysointi vaativat kuitenkin vielä hiomista. Tekijänoikeuskäytännöt ja korvaukset asiatekstinkääntäjän työssä ovat jatkossa selvittämisen arvoinen asia.

Muutokset asiantekstinkääntäjien perimissä palkkioissa ovat olleet vähäisiä kymmenen viime vuoden aikana. Palkkioiden nousu ei vastaa eri kustannusindeksien nousua tänä aikana. Kääntäjän, joka tällä palkkiokehityksellä on kyennyt säilyttämään ansiotasonsa tai nostamaan sitä, on täytynyt joko lisätä työmääräänsä tai tuottavuuttaan. Tuottavuuden lisäämiseen ovatkin tekniset apuvälineet kuten sähköposti, Internet, käännösmuistiohjelmat ja sähköiset sanakirjat antaneet mahdollisuuden. Kunhan vain kääntäjät eivät siirrä kaikkea niiden tuomaa hyötyä alennuksina asiakkaille.

Vaikka tehty asiatekstinkääntäjien palkkiotiedustelu ei ole tilastolliselta edustavuudeltaan paras mahdollinen, sen tuloksista lienee hyötyä kääntäjille ja asiakkaille, jotka haluavat tietoa alan palkkiotasosta.

Palkkiotiedustelun laativat ja toteuttivat **Tiina Lähteenmäki, Helkky Halme, Sari Lahti, Ari Penttilä, Sheryl Hinkkanen, Ulla Kytökarhia-Agopov, Liisa Laakso-Tammisto ja Mirka Lahti-Sallinen**. Alustavaa kyselylomakeluonnosta kokeili ja kommentoi seitsemänhenkinen testiryhmä.